

Begeleiding en fysiologie van de baring

Interprofessionele cursus voor verloskundigen én arts-assistenten gynaecologie in opleiding

Elies de Geus senior docent Verloskunde Academie Amsterdam/Groningen

Jelle Baalman gynaecoloog-perinatoloog, Medisch Spectrum Twente

Marianne Nieuwenhuijze lector midwifery Verloskunde Academie Maastricht

Pieter van Runnard Heimeel gynaecoloog-perinatoloog Maxima MC

Een fysiologische baring, met een gezonde uitkomst voor moeder en kind heeft meerwaarde voor de vrouw en haar kind én voor het geboortezorgstelsel. Voor het bevorderen van de fysiologie in Nederland is een goede samenwerking en het kennen en respecteren van elkaars expertise van groot belang. Daarnaast is kennis van de fysiologie noodzakelijk om de pathologie te herkennen, en door tijdige maatregelen de fysiologie te bevorderen en pathologie te voorkomen.

Om de samenwerking tussen verloskundigen en gynaecologen te verbeteren past 'interprofessioneel onderwijs' goed bij landelijke ontwikkelingen in de geboortezorg. Integrale geboortezorg, vastgesteld vanuit het college perinatale zorg (CPZ) als de toekomst van de verloskunde in Nederland, vereist integrale samenwerking, gedeelde visie en logischerwijs ook gezamenlijke opleiding. Tot op heden is er geen landelijk gezamenlijk onderwijs voor verloskundigen in opleiding (vio's) en arts-assistenten gynaecologie in opleiding (aios) dat hen in staat stelt samen verantwoordelijkheid te nemen voor het bewaken en bevorderen van de fysiologische bevalling. Gemotiveerd om hier iets aan te doen hebben de verloskunde academies Amsterdam/Groningen en Maastricht, de Masteropleiding *Physician Assistant* Klinisch Verloskundige Rotterdam, het Máxima Medisch Centrum en het UMC Utrecht, de handen inengeslagen om samen onderwijs te organiseren voor vio's en aios. Het doel is het vergroten van de kennis van de fysiologie van de baring, het delen van visies op de

geboortezorg en het verbeteren van de samenwerking rondom de baring tussen de verschillende disciplines. Samen ontwikkelden zij een tweedaagse cursus die in 2018 voor het eerst uitgevoerd werd. Met dit artikel willen we het programma en de reacties van de deelnemers en de docenten samenvatten om deze cursus onder de aandacht te brengen.

Inhoud cursus en evaluatie

In de cursus kwamen de verschillende rollen van de professional aan bod: medisch handelen, samenwerking, kennis en wetenschap, organisatie en professionaliteit en kwaliteit. Er werd literatuur aanbevolen, waaronder richtlijnen (NVOG, KNOV en internationaal), studieboeken en publicaties.

Programma cursus

Dag 1

- Introductie
- *Thema 1.* Feiten over de baring in Nederland
- *Thema 2.* Wat is de fysiologie van de baring?
- *Thema 3.* Wat wil de cliënt?
- Voorbereiding samenwerkingsopdrachten

Tussentijds

- Stage in andere dan de eigen setting, minimaal 1 dag
- Werken aan samenwerkingsopdracht

Dag 2

- Reflectie op stage
- Presentatie samenwerkingsopdrachten
- *Thema 4.* Visie op de verloskunde en intercollegiale samenwerking

De eerste cursusdag

In totaal telde de cursus 17 deelnemers:

8 aios en 9 vio's. De eerste dag vond plaats op 26 januari 2018 in Máxima Medisch Centrum. De tweede dag werd op 20 april 2018 georganiseerd op de Verloskunde Academie in Amsterdam. Er waren sprekers uit alle verloskunde-academies, diverse academische centra en perifere klinieken alsmede een vertegenwoordiger van de cliëntenorganisatie Zelfbewustzwanger.

Dag 1 werd gestart met feiten en cijfers over de verloskunde in Nederland.

Hierna kwamen achtereenvolgens aan de orde: de fysiologie van de start van de baring, beleid rondom het eerste tijdperk, biomechanica en de invloed van baringshoudingen en bewegen, de begeleiding van het eerste en het tweede tijdperk. Het middagprogramma werd besteed aan samenwerking en *shared decision-making*. Cliëntenorganisatie Zelfbewustzwanger sloot de dag af met een inblik in de beleving van de cliënt en praktische tips over hoe haar te betrekken bij de bewaking van de fysiologie.

De cursisten waardeerden cursusdag 1 met een gemiddeld cijfer van 8,2.

Enkele opmerkingen van de deelnemers op het evaluatieformulier: *'Hele leuke interactie tussen vio's en aios'...* *'Verschillen tussen aios en vio's wel bekend, maar verrassend hoeveel we van elkaar kunnen leren. Samen onderwijs op deze manier vind ik érg leerzaam!'...* *'Leuk om beleid vanuit verschillende perspectieven te horen. Verbreedt de horizon, soms vergeten we opties uit gewoonte'...* *'Heel goed en inspirerend, duidelijke en concrete handvatten voor kliniek, niet zweverig door onderbouwing met anatomie'...* *'De interactie tussen de docenten en studenten was goed: leuk dat ze*

Inhoud thema's

Thema	Inhoud
Feiten over de bevalling in Nederland	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe (vaginaal/sectio/kunstverlossing) en waar (thuis/poliklinisch/medisch) bevallen vrouwen in Nederland? - Wat is de kans op een interventie (vliezen breken/oxytocine) of pijnstilling? - Is er praktijk variatie en hoe meet je dat? - Wat is de incidentie en trend in perinatale sterfte in Nederland? - Welke plek heeft de integrale geboortezorg op dit moment in Nederland?
Fysiologie van de bevalling	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe stel je de diagnose van het spontaan begin van de baring? - Welke fysiologische en hormonale processen liggen ten grondslag aan het fysiologisch op gang komen van de baring? - Wat is een normaal beloop van het eerste tijdperk? - Welke biomechanische factoren of processen spelen een rol en hoe kunnen deze gunstig worden beïnvloed?
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Gezamenlijke besluitvorming binnen de geboortezorg. - Shared decision making bij beslissingen rondom de zwangerschap begeleiding en bevalling.
Visie op verloskunde en intercollegiale samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Visie van beroepsorganisaties over de toekomst van de (integrale) geboortezorg - Samenwerkingsopdracht tussen verloskundige in opleiding en assistent in opleiding met als doel te leren van elkaars perspectief en visie.

enthousiast deelnemen aan de werkkolleges'...'Erg goed initiatief, erg waardevol als aanvulling aan beide opleidingen, leerzame dag, ik ben erg blij dat ik mee heb gedaan. Er mag wat meer tijd genomen worden, eventueel totaal drie dagen'...

Ook de docenten waren enthousiast. Iemand vond de cursus een prima idee, een ander een geweldig initiatief. Hun gemiddelde waardering was 8. Wel werd geadviseerd het onderwijs interactiever te laten plaatsvinden en het interprofessionele karakter van de cursus meer aandacht te geven.

In voorbereiding op de tweede dag werden koppels gemaakt met een VIO en een AIOS. Zij verdiepten zich samen in een onderwerp dat betrekking had op het hoofdthema: de begeleiding en fysiologie van de baring. Daarnaast gingen de AIOS in de tussenliggende periode stage lopen in de eerste lijn en de VIO's in de tweedelij.

De tweede cursusdag

Dag 2 begon met intervisie in een kleine groep waarbij de vio's en aios casuïstiek inbrachten. Daarna volgden presentaties die de koppels van aios en vio' gezamenlijk hadden voorbereid over hun onderwerp. In de middag waren er ter afsluiting sprekers namens de KNOV en de NVOG die hun visie op de toekomst van de verloskunde en de integrale geboortezorg presenteerden waarna er uitgebreid met de sprekers en cursisten van gedachten gewisseld kon worden over dit onderwerp.

De cursisten waardeerden cursusdag 2 met een gemiddeld cijfer van 8,1.

Enkele opmerkingen van de deelnemers op het evaluatieformulier: *'Leuk om samen te werken. Je merkt dat je over sommige zaken toch meer op een lijn zit dan je zou denken, en dat je bij meningsverschillen wel begrijpt waar de verschillende visies vandaan komen'...'Zeer leerzaam en erg leuk! Heel leuk en leerzaam om elkaars gedachtegangen, denkwijze en overwegingen te horen!'...*

Als voornaamste kritiek werd het volgepakte programma en de soms te lange presentaties genoemd. Op de vraag of zij de cursus zouden aanbevelen bij collega's hebben alle deelnemers ja ingevuld.

Conclusie

De interprofessionele cursus begeleiding en fysiologie van de baring voor vio's en aios wordt zeer gewaardeerd, zowel bij de deelnemers als bij de docenten.

Niet alleen een inhoudelijke cursus over de begeleiding en de fysiologie van de baring, maar ook het gezamenlijk opleiden van aanstaande verloskundigen en gynaecologen lijkt een

zinnig onderdeel te zijn van de opleiding tot verloskundige en de opleiding tot gynaecoloog. Na de opleiding wacht immers een intensieve samenwerking met elkaar in het kader van de integrale geboortezorg. Een interprofessionele cursus is hierin een mooie eerste stap. Binnen het onderwijs kan gewerkt worden aan interprofessionele samenwerking met als doel het nemen van gemeenschappelijke verantwoordelijkheid en zorg voor de zwangere vrouw en haar kind, om hiermee de kans op een fysiologische bevalling zo groot mogelijk te maken. Ons voornemen is om in 2020 deze cursus opnieuw te organiseren met als doel een structureel onderdeel te worden van het onderwijsaanbod binnen de opleidingen voor verloskundige en gynaecoloog.